

2015-10-23

Avdelningen för juridik
Robin Boström

Motion 2 - Slå vakt om kommuners rätt att stödja yttrandefriheten och mänskliga rättigheter

Beslut

Styrelsen föreslå kongressen besluta

att motion 2 Slå vakt om kommuners rätt att stödja yttrandefriheten och mänskliga rättigheter anses besvarad och inte föranleder någon ytterligare åtgärd.

Motionen

Sigtuna kommun har i motion 2 föreslagit att Sveriges Kommuner och Landsting verkar för att rätten för kommuner att delta i fristadsnätverket ICORN och sammanlutningar mellan kommuner med likartat syfte säkerställs.

Styrelsen

Styrelsen konstaterar att vid tidpunkten för inlämnandet av motion 2 hade den första prövningen av huruvida det är förenligt med kommunallagen att ansöka om medlemskap i ICORN avgjorts i första instans men ännu inte i andra. Utslaget av prövningen i första instans blev att kommunfullmäktige i Gävles beslut om att bl.a. ansöka om medlemskap i ICORN upphävdes. Grunden för upphävandet var att ett medlemskap i ICORN ansågs vara av utrikespolitisk karaktär och därmed faller utanför den kommunala kompetensen. Beslutet överklagades dock till kammarrätten i Sundsvall, mål 1889-14. Kammarrätten ansåg att det är ICORN och inte Gävle kommun som skulle komma att bli avsändare av eventuella utrikespolitiska budskap. Eftersom Gävle kommun således endast indirekt skulle komma att agera inom det utrikespolitiska området ansågs beslutet kompetensenligt. Följaktligen fick Gävle kommuns beslut att bl.a. ansöka om medlemskap i ICORN bestå.

Utöver den utrikespolitiska aspekten prövades även huruvida mottagandet av en författare eller konstnär inom ramen för ICORN samarbetet skulle kunna konstituera understöd till enskild. Här var både förvaltningsrätten och kammarrätten överens om att så inte var fallet. Eftersom medlen endast skulle utbetalas i enlighet med, av ICORN, i förväg uppställda kriterier utgjorde stödet ett kompetensenligt stipendium.

Styrelsen framhåller samtidigt vikten av att upprätthålla yttrandefriheten och andra mänskliga rättigheter. Systemet med fristäder är ett sätt för kommuner att säkerställa och aktivt värna de grundläggande demokratiska principerna.

Slå vakt om kommuners rätt att stödja yttrandefriheten och mänskliga rättigheter

Tio kommuner, varav två i Stockholm län samt en region i Sverige är idag anslutna till ICORN (International Cities of Refuge Network) - ett internationellt samarbete mellan kommuner som ger fristad åt författare och publicister som varit tvungna att fly sina hemländer för att inte förföljas och utsättas för fängelsestraff eller andra repressalier.

Det stöd för yttrandefrihet och andra mänskliga rättigheter som ges av ICORN-kommunerna borde uppmuntras, men tyvärr råder inte enighet i frågan. I Gävle överklagade en fullmäktigeledamot kommunens beslut att ta emot fristadsförfattare och frågan gick till Förvaltningsdomstolen. Domstolen menade att svenska kommuner inte har rätt att vara medlemmar i fristädernas internationella nätverk. Samarbetet ansågs av domstolen vara av utrikespolitisk karaktär och därmed inte ett engagemang som kommunallagen medger.

Därmed har det uppstått en olustig situation runt ett samarbete som vi som undertecknat denna motion sätter stort värde på. Detta värde är det särskilt viktigt att slå vakt om i de internationella orostider vi nu upplever.

Vi är av den bestämda uppfattningen att kommuner måste tillåtas samarbeta på detta sätt. Om den fortsatta rättsliga hanteringen visar att det är nödvändigt anser vi att samarbetet uttryckligen bör tillåtas av statsmakterna. Många kommuner har valt att ansluta sig till ICORN och intresset växer. I takt med att antalet medverkande kommuner blir allt fler blir det också en allt viktigare del av värdet för yttrandefriheten och ytterst demokratin. Vi vill att det blir ställt utom allt rimligt tvivel att kommuner i vår region, precis som kommuner i andra delar av världen, ska ha möjlighet att delta i och bidra till detta samarbete.

Kommunförbundet Stockholms län ställde sig den 21 april 2015, § 20 bakom motionen och beslutade att överlämna den till Sveriges kommuner och landsting.

Yrkande

Vi föreslår att Sveriges kommuner och landsting med stöd i Kommunförbundet Stockholms läns beslut den 21 april 2015, § 20 beslutar

att verka för att rätten för kommuner att delta i fristadsnätverket ICORN och sammanslutningar mellan kommuner med likartat syfte säkerställs.

Sigtuna kommun